

Vključevanje ljudskih pevcev v otrokovo učenje ljudskih pesmi

✍ Sašo Oberski

Danes otroci ne doživljajo okolja, kjer se je ljudska pesem prenašala. Prvi stik otroka s pesmijo naj bi vzpostavili starši, vendar zaradi mnogih dejavnikov danes to vlogo le redko opravljajo. Zato je nujno treba prenesti to na ljudi, ki pesmi pojejo in jo prinašajo iz časa, ko je bila ljudska pesem del vsakdana preprostih ljudi.

Z raziskavo smo ugotavljali prisotnost petja ljudskih pesmi doma, iskali smo načine za ponovno spodbuditev k ohranjanju ljudskih pesmi v okolju, kjer se je nekoč ljudska pesem prepevala, ugotavljali smo tudi učinke kmečkega okolja na otroke.

Ljudska pesem

V toku življenja menjavamo različne stilne tokove, med drugim tudi glasbene. Zavedamo pa se, da se mlajše generacije vedno manj ukvarjajo z ljudsko pesmijo. »Slovenska tradicija in starejša kulturna zgodovina sta zaznamovani z ljudsko t. i. péto pesmijo, saj smo dobili umetno pisano pesništvo veliko kasneje kot drugi narodi« (Terseglav, 1987: 15). Preprost človek je tako predstavljal gonilno silo slovenske kulture in s tem ljudske dediščine. Zapeti ljudsko pesem ob skupinskem delu je pomenilo dodati temu delu

nekaj posebnega, neredko celo prazničnega.

Spodbuditi zavest do ohranjanja ljudske glasbene dediščine

Da so nam različne glasbene zvrsti blizu, odigra svojo vlogo mnogo najrazličnejših dejavnikov. Hedonistična teorija v glasbi pravi, da naj bi vsak posameznik težil k doživljanju prijetnih in se izogibal neprijetnih afektivnih stanj. S pomočjo izkušenj naj bi situacije, ki bi spodbujale različne dražljaje, povezoval s pozitivnimi in negativnimi čustvi. Te pa bi vplivale na približevanje oz. vzpostavljanje odnosa do glasbe oz. krhanje vezi med posameznikom oz. glasbo (Rotar Pance, 2006). Torej je treba v glasbi in njenih aktivnostih uživati. Motte Haberjeva (1990) govori o glasbeni socializaciji, ki smo ji podvrženi že pred rojstvom in nas spremlja vse življenje. Ta temelji na odnosih z okoljem, socialnimi odnosi in osebnimi zmožnostmi. Tukaj se prične glasbena socializacija otroka.

Pomen ljudske pesmi bomo našli v njeni 'ljudskosti'. Otrok naj jo spoznava v njenem pristnem okolju, od ljudi, ki so ljudski pesmi blizu. Danes v procesu izobraževanja premalo poudarjamo celostno učenje. Tako je tudi glasbena vzgoja kot predmet včasih premalo vključena v vsakdanje življenje ljudi. Redkeje srečujemo otroke, ki poznajo različne pesmi iz kmečkega kulturnega okolja. Manj je poistovetenja s podeželskim življenjem oz. je to okrnjeno ali vsaj delno spremenjeno. Ta problem je navzoč tako v mestnem kot tudi v kmečkem okolju. Vzroke za

manjšo priljubljenost ljudske pesmi bi lahko iskali tudi v narečnosti ljudskih besedil, saj je jezik kmečkega okolja otrokom tuj in manj privlačen.

Materina vzgoja je v otroku nekoč vzbujala čustva, saj njen odnos ni bil toliko avtoritaren kot očetov. Zaradi njene čustvenosti vez med otrokom in njo ostaja v prioritetenem položaju še v času otrokove pubertete. Reinhard (po: Motte Haber, 1990) je raziskal, da je materina podpora ključnega pomena za otrokovo pozitivno udejstvovanje v glasbi.

Danes se vloga matere in očeta v družini spreminja. Spremenil se je sistem vrednot in svetovna globalizacija sveta je razblinila tradicionalno vlogo staršev v družini. Pogosto tudi ekonomske razmere silijo starše v odsotnost odnosov med člani družine. Denac (2006) ugotavlja, da je poslušanje ljudske glasbe tako v vrtcih kot doma med najmanj priljubljenimi dejavnostmi.

Raziskava

V relativno kmečkem okolju ljudje še ohranjajo ljudsko pesem z različnim priložnostnim petjem ali pa s petjem v različnih skupinah. Z raziskavo sem želel:

- raziskati način učenja pesmi v domačem, družinskem okolju v današnjem času;
- spremljati dejavnike pri učenju, ob katerih se razvijajo otrokova pozitivna čustva in radovednost;
- iskati načine za kakovostnejše učenje ljudske pesmi;
- raziskati učinke avtohtonega kmečkega okolja na učenje ljudske pesmi.

Akcijsko raziskovalno skupino je sestavljalo 19 učencev, učiteljica, raziskovalec in ljudske pevke, ki se ljubiteljsko ukvarjajo z ljudskim petjem. Učenci so bili izbrani naključno, upošteval sem tudi interese učencev po sodelovanju v akcijski skupini. Vključitve v skupino nisem pogojeval z glasbenimi sposobnostmi otrok (ritmični, melodični posluh).

Ugotovitve v prvem akcijskem koraku

Predšolski otroci še pojejo doma, vendar redkeje kot v vrtcu, kjer imajo za učenje pesmi več možnosti. Največ

Foto: Petra Duhannoy

pesmi se naučijo od svojih starejših bratov ali sester, ti pa se naučijo v šoli. Redkeje jih učijo starši oz. stari starši. Ob učenju pesmi opravljajo svoje najljubše dejavnosti (igra vlog, pomoč v kuhinji, poslušanje ob vožnji v avtomobilu). Posebnih koticov za učenje ni bilo zaslediti – prostori se navezujejo na dejavnost, ki jo pri tem otroci opravljajo. Podobne odgovore srečamo tudi pri otrocih razredne stopnje.

Ugotavljam, da je bila motivacija otrok v prvem akcijskem krogu vseskozi prisotna na visokem nivoju. Ker je bilo kmečko okolje novo in polno novih informacij, je za marsikaterega otroka predstavljalo oviro, ki ni dosegala zelenih rezultatov. Kljub temu to ni bil namen akcijskega kroga. Posebej se v prvem stiku s pesmijo niso odzivali morda samo mlajši, ki so bili usmerjeni bolj v poslušanje, starejši pa bolj v dejavnost. Ko se je dejavnost pričela zaključevati, je pripevanje pesmi prihajalo

v ospredje. Kljub indiferentnosti otrok se je v kasnejšem razgovoru o vsebini pokazalo, da so pesmi sledili. Avtentično okolje je bistveno pripomoglo k doživljanju ljudske pesmi, da je bilo premalo povezano z vsebino.

Ugotovitve v drugem akcijskem koraku

Daljše časovno obdobje med akcijskima krogoma je bil 'negativen dejavnik', ki je vplival na vzpostavitev odnosov med otroki in ljudskimi pevkami. V začetku je bilo čutiti nelagodje, zato je bil potreben krajši čas za ponovno 'prilagoditev' otrok. Okolje ni več toliko vplivalo na otroke, saj jim je bilo že poznano. V dejavnost je bilo vključenih več odraslih, vendar to na otroke ni vplivalo.

Skrajšana je bila spremljajoča dejavnost. Bila je primerno izbrana z vidika metodičnega učenja. Otroci so iz glasbila, ki so ga izdelali, izvabljali zvok. Pri tem so hitro usvojili melodijo naučene pesmi. Učenje besedila se

je izkazalo kot dopolnilo k melodiji. Besedilna predloga, ki so jo uporabljali za pomoč, je bila priročna. Pevke so pri tem spontano stopile v 'nastopajoč položaj', kar na otroke ni posebej vplivalo. Še vedno niso bile dovolj 'odprte' za poučevanje, kljub temu jih je sodelovalo mnogo več kot v prvem akcijskem krogu.

Delo po predlogi načrta je potekalo po načrtovanih korakih. Kljub temu, da so bili odrasli udeleženci seznanjeni s potekom akcije, so se opirali na učiteljico razrednega pouka, ki je natančneje poznala korake pri vodenju otrok. Pozornost in doživljanje otrok sta se pokazala ob otrokovem stiku z besedilom, prvem pripevanju in samostojni interpretaciji pesmi.

Pevkam je bilo takšno sodelovanje všeč in izrazile so željo po pogostejših oblikah druženja z otroki. Petje ljudskih pesmi jim pomeni nostalgijo in bogastvo slovenske dediščine. Zavze-

majo se za njeno ohranjanje in učenje v okolju, kjer je živela in danes še živi – na podeželju. Treba je ozaveščati ljudi za ohranitev ljudske pesmi, vzgajati za ljudske vrednote, pomembno pa je, da pri tem sodelujejo strokovnjaki in ljubitelji ljudskih pesmi.

Delo ni zaman

Da bi dosegali cilje, kot so jih nekoč, bi nam verjetno le težko uspelo, saj nas tehnološki in družbeni razvoj ne bi pustil nazaj v kontekst preteklega časa. Vendar tradicionalne oblike učenja, ki so preverjene skozi dolga stoletja, puščajo vtis, ki ga srečujemo le pri starejših. Spmembe niso nujne le v šoli, ampak v celotni družbi. To se je pokazalo v dejavnosti, kjer je otrokov klic po ponovnem skupnem srečanju dal vedeti, da je svet, ki je bil nekoč domač, danes pa mu je bolj tuj, pustil vtis, da ga kmečko okolje nekoč zanima, da mu zvočno okolje ugaja in da ga želi še bolj spoznavati in ga začutiti.

Obenem sem doživel spontano spoštovanje otrok do ljudi, ki imajo ogromno glasbenih in etnoloških izkušenj. Postopnost in neposredni stiki otroka z ljudsko pesmijo, plesom, igro in delom v kmečkem okolju bi cilj (petje in ohranjanje pesmi) dosegali na zadovoljivem nivoju.

Potrebne so spodbude društev, muzejev, posameznikov, raziskovalcev, zbiralcev ljudske dediščine, da delo, ki ga opravljajo, ni zaman, temveč je to dragocena aktivnost, ki bo imela dolgotrajen pomen. ■

Viri in literatura

Denac, Olga (2004): Predšolski otrok in ljudska glasba. V: *Glasba v šoli*, letnik 9, št. 2/3, str. 51–56.

Denac, Olga (2006): Izražanje interesa predšolskih otrok do glasbenih dejavnosti. V: *Glasba v šoli*, letnik 10, št. 3/4, str. 13–19.

Goljevšček, Alenka (1982): *Mit in slovenska ljudska pesem*. Ljubljana: Slovenska matica.

Motte Haber, Helga (1990): *Psihologija glasbe*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Pesek, Albinca (2004): Odnos učencev zadnjih razredov osnovnih šol do izvirnega in 'predelanega' slovenskega glasbenega izročila. V: *Glasba v šoli*, letnik 9, št. 2/3, str. 14–24.

Rotar Pance, Branka (2006): *Motivacija – ključ h glasbi*. Nova Gorica: Educa.

Terseglav, Marko (1987): *Ljudsko pesništvo*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.